C/2024/6832

29.11.2024.

PADOMES IETEIKUMS

(2024. gada 21. oktobris)

par Slovākijas ekonomikas, budžeta, nodarbinātības un strukturālo politiku

(C/2024/6832)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ([2]), un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([3]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("mehānisms"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm mehānisms palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši reformas un investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([4]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir ātri izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Slovākija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada", lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī funkcionējošs vienotais tirgus, kas ir ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes attiecībā uz reformām un investīcijām, lai risinātu pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu Savienības un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. Komisija 2024. gada 14. februārī nāca klajā ar paziņojumu "2024. gada ziņojums par vienoto tirgu un konkurētspēju". Minētajā paziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas ir Eiropas vienotā tirgus priekšrocības un izaicinājumi, un tajā ir analizētas gada norises saskaņā ar deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) Komisija 2023. gada 21. novembrī pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā izvirzītās prioritātes, kas attiecas uz konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja, ka Slovākija ir viena no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. 2024. gada 16. janvārī Komisija pieņēma atzinumu par Slovākijas 2024. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Padome pieņēma Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([5]) ("2024. gada ieteikums par eurozonu") 2024. gada 12. aprīlī un Vienoto nodarbinātības ziņojumu 2024. gada 11. martā.

(5) Savienības jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Regulu (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību, grozīto Padomes Regulu (EK) Nr. 1467/97 ([6]) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Direktīvu 2011/85/ES ([7]) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām. Jaunā ekonomikas pārvaldības satvara mērķis ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Jaunais ekonomikas pārvaldības satvars arī veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu apvienojumā ar efektīvāku un konsekventāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai savs valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot četrus vai piecus gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais sasaukuma laiks. Neto izdevumu ([8]) virzībai valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos ir jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt līdz trim gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānus, Komisija 2024. gada 21. jūnijā publicēja norādījumus par informāciju, kas dalībvalstīm jāsniedz savos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānos un gada progresa ziņojumos. Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. un 36. pantu Komisija dalībvalstīm attiecīgā gadījumā nosūtīja atsauces trajektorijas un tehnisko informāciju. Dalībvalstīm savi valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni ir jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un

([5]) Padomes Ieteikums (2024. gada 12. aprīlis) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Padomes Regula (EK) Nr. 1467/97 (1997. gada 7. jūlijs) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Padomes Direktīva 2011/85/ES (2011. gada 8. novembris) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L 306, 23.11.2011., 41. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu dalībvalstis var apspriest savus vidēja termiņa plānu projektus ar savu valsts parlamentu, lūgt neatkarīgām fiskālajām iestādēm sniegt atzinumu, kā arī apspriesties ar sociālajiem partneriem un citām valsts ieinteresētajām personām.

(6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi novērst visas problēmas, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas ir pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Slovākija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu Komisijai iesniedza 2021. gada 29. aprīlī. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 13. jūlijā pieņēma Īstenošanas lēmumu par Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([9]) un 2023. gada 14. jūlijā grozīja šo lēmumu, ievērojot Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([10]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Slovākija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) 2024. gada 24. aprīlī Slovākija saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 ([11]) 4. panta 1. punktu iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu un 2024. gada stabilitātes programmu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu 2024. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Slovākijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(9) 2024. gada 19. jūnijā Komisija publicēja 2024. gada ziņojumu par Slovākiju. Tajā tika izvērtēts, kā Slovākija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Slovākija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Slovākijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu Komisija par Slovākiju izstrādāja padziļināto pārskatu. Komisijas dienesti minētās regulas piemērošanas nolūkiem sagatavoja novērtējumu par Slovākijas makroekonomisko neaizsargātību, un tā galvenie konstatējumi tika publicēti 2024. gada martā. Komisija 2024. gada 19. jūnijā secināja, ka Slovākijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Proti, Slovākija saskaras ar neaizsargātību, kura saistīta ar izmaksu konkurētspēju, ārējo bilanci, mājokļu tirgu un mājsaimniecību parādu un kura joprojām pastāv, neraugoties uz dažiem nesen veiktiem uzlabojumiem, un politikas pasākumi nav tikuši īstenoti. Par Slovākiju 2023. gadā tika veikts padziļināts pārskats, kurā tika novērtēts, ka Slovākijas neaizsargātība nerada makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo tika prognozēts, ka vidējā termiņā tā mazināsies. Minētā neaizsargātība ir mazinājusies, taču ne tik ātri, kā tika prognozēts pirms gada. Turklāt uzlabojumi šķiet cikliski, un šķiet, ka strukturālā neaizsargātība ir iesakņojusies, vienlaikus politikas pasākumi nav tikuši īstenoti. Lielais tekošā konta deficīts uzlabojās pagājušajā gadā, taču gaidāms, ka tas saglabāsies skaidri negatīvs, kā rezultātā saglabāsies ievērojami negatīva neto starptautisko ieguldījumu pozīcija. Pamatinflācija ir izrādījusies nepakļāvīgāka, nekā gaidīts, un tā joprojām pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju, savukārt vienības darbaspēka izmaksas turpina pieaugt straujāk nekā vairumā tirdzniecības partnervalstu. Nav sagaidāms, ka minētais cenu un izmaksu spiediens šogad vai nākamajā gadā izzudīs vērā ņemamā apmērā, tādējādi potenciāli kaitējot konkurētspējas un tirdzniecības bilances uzlabojumiem. Mājsaimniecību aizņēmumi gadu gaitā ir ievērojami pieauguši, taču pieauguma temps 2023. gadā

([9]) ST 10156/21; ST 10156/21 ADD 1.

([10]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 14. jūlijs), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2021. gada 13. jūlijs) par Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 11205/23 INIT; ST 11205/23 ADD 1).

([11]) Padomes Regula (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu (OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

palēninājās, kam par iemeslu bija hipotekāro kredītu apmēra sarukums. Mājokļu cenas ir samazinājušās, tomēr vēl aizvien ir pārāk augstu novērtētas, un paredzams, ka tās atkal pieaugs, jo mājokļu piedāvājums joprojām ir ierobežots. Pieprasījumu pēc mājokļiem veicina politikas pasākumi, piemēram, nesen pieņemtie hipotekārie pabalsti, kas kavē monetārās politikas transmisiju un ir fiskāli dārgi. Fiskālā korekcija ir aizkavējusies, un tiek prognozēts, ka augstais valdības budžeta deficīts šogad pasliktināsies, savukārt valdības parāda attiecība pret IKP 2024. un 2025. gadā palielināsies, neraugoties uz pozitīvu IKP izaugsmi, kas rada augšupvērstu spiedienu uz iekšzemes pieprasījumu. Kopumā politikas rīcība nav bijusi pietiekama, lai novērstu konstatēto neaizsargātību, tādējādi sekmējot šīs neaizsargātības nostiprināšanos. Fiskālā korekcija palīdzētu samazināt pamatinflāciju un stiprināt ārējo pozīciju, kā arī ierobežotu valdības parāda palielināšanos; šādas korekcijas pamatā vajadzētu būt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras uzsākšanai. Rīcība ir arī vajadzīga, lai uzlabotu cenu un ar cenām nesaistītu konkurētspēju un samazinātu riskus, kas saistīti ar mājokļu tirgu un mājsaimniecību parāda uzkrāšanos, tostarp attīstot funkcionējošu īres tirgu.

(11) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Slovākijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 1,7 % no IKP 2022. gadā palielinājās līdz 4,9 % 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 57,7 % no IKP 2022. gada beigās līdz 56,0 % 2023. gada beigās. Kā paziņots Komisijas 2023. gada 8. marta paziņojumā "Fiskālās politikas norādes 2024. gadam", Komisija veic priekšdarbus, lai 2024. gada pavasarī sāktu uz deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un atbilstoši spēkā esošajām tiesību normām. Komisija 2024. gada 19. jūnijā pieņēma ziņojumu saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu. Minētajā ziņojumā bija novērtēts Slovākijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā pārsniedza Līgumā noteikto atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Ziņojumā secināts, ka, ņemot vērā minēto novērtējumu un pēc tā atzinuma izskatīšanas, kuru Ekonomikas un finanšu komiteja ir formulējusi, ievērojot Līguma 126. panta 4. punktu, Komisija plāno 2024. gada jūlijā ierosināt sākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru attiecībā uz Slovākiju, iesakot Padomei pieņemt lēmumu saskaņā ar Līguma 126. panta 6. punktu, ar ko konstatē pārmērīga budžeta deficīta situāciju Slovākijā.

(12) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica ([12]) Slovākijai nodrošināt, ka 2023. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši, ierobežojot valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumu, lai tas nepārsniegtu vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugumu ([13]), ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Tajā pašā laikā Slovākijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Slovākijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja ([14]) 2023. gadā bija ekspansīva, proti, 6,1 % apmērā no IKP, šajā kontekstā ņemot vērā augstu inflāciju. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju 3,8 % apmērā no IKP. Tas ietver to mērķorientēto ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,2 % no IKP, kuri bija vērsti uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu, kā arī tādu izmaksu samazinājumu par 0,1 % no IKP, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas. Tāpēc valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme, kas pārsniedz vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugumu, nebija saistīta ar mērķorientēto ārkārtas atbalstu mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu, un atbalstu cilvēkiem, kuri bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicināja nemērķtiecīgi enerģētikas ārkārtas pasākumi, pastāvīga publiskā sektora algu un sociālo pabalstu palielināšana, lielāki izdevumi par veselības aprūpi un pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likmju samazināšana atsevišķām precēm. Kopumā – 2023. gada valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums neatbilda Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Izdevumi, kas finansēti no mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem, 2023. gadā veidoja 3,2 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 3,2 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu ir vērojams palielinājums par 0,8 procentpunktu. Slovākija no mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēja papildu investīcijas. Tā finansēja publiskās investīcijas zaļās un digitālās

([12]) Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Slovākijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 205. lpp.).

([13]) Pamatojoties uz Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums Slovākijā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 12,4 %, ņemot vērā 10 gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

([14]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no Savienības budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no mehānisma un citiem Savienības fondiem. Negatīva rādītāja zīme norāda uz ekspansīvu fiskālo politiku, savukārt pozitīva rādītāja zīme norāda uz ierobežojošu fiskālo politiku.

pārkārtošanās un enerģētiskās drošības jomās, piemēram, investīcijas enerģijas infrastruktūrā un nulles emisiju transportā, kā arī ēku energoefektivitātē. Minētās publiskās investīcijas daļēji finansē no mehānisma un citiem Savienības fondiem.

(13) 2024. gada stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,0 % un 2025. gadā par 3,1 %, savukārt inflācija, ko mēra, izmantojot saskaņotos patēriņa cenu indeksus (SPCI), 2024. gadā plānota 3,2 % apmērā un 2025. gadā 4,4 % apmērā. Paredzams, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā palielināsies līdz 5,9 % no IKP un 2025. gadā samazināsies līdz 5,4 % no IKP, turklāt sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs pieaugusi līdz 58,6 % un 2025. gada beigās – līdz 59,8 %. Prognozēts, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības budžeta deficīts 2026. gadā pakāpeniski samazināsies līdz 5,2 % no IKP un 2027. gadā pieaugs līdz 5,5 %. Līdz ar to netiek plānots, ka vispārējās valdības bilance visā programmas aptvertajā laikā būs mazāka par Līgumā noteikto atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Toties paredzams, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP pieaugs līdz 63,6 % 2026. gadā un līdz 67,8 % 2027. gadā.

(14) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,2 % un 2025. gadā par 2,9 %, un inflācija, ko mēra, izmantojot SPCI, 2024. gadā plānota 3,1 % apmērā un 2025. gadā 3,6 % apmērā.

(15) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 5,9 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās sasniegs 58,5 %. 2024. gadā gaidāmais deficīta pieaugums galvenokārt atspoguļo to, ka tiek turpināti esošie atbalsta pasākumi augstu enerģijas cenu seku mazināšanai un ieviesti jauni pasākumi, kas palielina izdevumus, piemēram, tādi kā 13. pensijas maksājuma pastāvīgs palielinājums, lielāki izdevumi par veselības aprūpi, jaunas ministrijas – Tūrisma un sporta ministrijas – izveide, Izglītības likuma grozījums, ar kuru ieviež likumīgas tiesības uz uzņemšanu bērnudārzā tādu bērnu gadījumā, kas ir vecāki par 3 gadiem, un bērnu ar speciālās izglītības vajadzībām tiesību uzlabošana, kā arī uz sniegumu balstītu līgumu ieviešana publiskajās universitātēs. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2024. gadā būs bremzējoša (1,4 % no IKP).

(16) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 1,2 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,5 % no IKP 2023. gadā). No mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Slovākijas vispārējās valdības bilanci vai parādu.

(17) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica ([15]) Slovākijai nodrošināt, ka 2024. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši, ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu ([16]) nominālo pieaugumu līdz ne vairāk kā 5,7 %. Dalībvalstis tika aicinātas sava 2023. gada budžeta izpildes gaitā un 2024. gada budžeta plāna projektu sagatavošanas gaitā ņemt vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Slovākijas neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 6,2 % – tātad šis rādītājs pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu. Minētais izdevumu pārsniegums salīdzinājumā ar valsts finansēto neto primāro izdevumu ieteikto maksimālo pieauguma tempu 2024. gadā atbilst 0,2 % no IKP. Pastāv risks, ka tas neatbildīs pilnībā Padomes ieteikumam.

(18) Turklāt Padome ieteica Slovākijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī ieteica, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Slovākijai ir jānodrošina, ka šādi atbalsta pasākumi ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas ([17]) ir 2,1 % no IKP 2023. gadā, savukārt 2024. gadā tās tiek prognozētas 0,4 % apmērā un 2025. gadā – 0,0 % apmērā. Konkrēti, tiek pieņemts, ka 2024. gadā paliks spēkā mājsaimniecībām piemērojamie gāzes cenu griesti. Ja attiecīgie ietaupījumi

([15]) Padomes Ieteikums (2023. gada 14. jūlijs) par Slovākijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2023. gada stabilitātes programmu (OV C 312, 1.9.2023., 233. lpp.).

([16]) Neto primārie izdevumi tiek definēti kā valsts finansētie izdevumi, no kuriem atņemti i) diskrecionārie ieņēmumu pasākumi, ii) procentu izdevumi, iii) cikliskā bezdarba izdevumi un iv) vienreizējie un citi pagaidu pasākumi.

([17]) Tās atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

atbilstoši Padomes ieteikumam tiktu izmantoti valdības budžeta deficīta mazināšanai, minētās prognozes 2024. gadā nozīmētu fiskālo korekciju 1,7 % apmērā no IKP, savukārt neto valsts finansēto primāro izdevumu ([18]) bremzējošā ietekme uz 2024. gada fiskālo nostāju būtu 0,2 % apmērā no IKP. Netiek prognozēts, ka enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumi tiks izbeigti pēc iespējas drīz 2023. un 2024. gadā. Pastāv risks, ka tas neatbildīs Padomes ieteikumam. Turklāt netiek prognozēts, ka attiecīgie ietaupījumi tiks pilnībā izmantoti valdības budžeta deficīta samazināšanai. Pastāv risks, ka arī tas neatbildīs Padomes ieteikumam. Tiek lēsts, ka to enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumu budžeta izmaksas, kuri vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, 2024. gadā būs 0,0 % no IKP (2023. gadā – 0,0 %).

(19) Padome turklāt Slovākijai ieteica arī saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt mehānisma dotāciju un citu Savienības fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas samazināsies no 3,2 % no IKP 2023. gadā līdz 3,0 % no IKP 2024. gadā. Šo samazinājumu nosaka 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigas Savienības struktūrfondiem, kuriem līdzekļi bija pieejami līdz 2023. gadam. Tas arī saistīts ar militārā ekipējuma piegādes atlikšanu līdz 2025. gadam. Ņemot vērā minētos papildu faktorus, tiek vērtēts, ka 2024. gadā publiskās investīcijas atbilst Padomes ieteikumam. Savukārt paredzams, ka publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no Savienības fondiem, tai skaitā no mehānisma dotācijām, samazināsies no 3,2 % no IKP 2023. gadā līdz 2,0 % no IKP 2024. gadā. Šo samazinājumu nosaka 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigas Savienības struktūrfondiem, kuriem līdzekļi bija pieejami līdz 2023. gadam.

(20) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņēmumu, ka politika nemainīsies, Komisija 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 5,4 % no IKP. 2025. gadā gaidāmais deficīta samazinājums galvenokārt atspoguļo lielākus ieņēmumus saistībā ar lielāku nominālā IKP pieaugumu augstākas inflācijas dēļ. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 59,9 %. Piesardzīgai fiskālajai politikai būtu jāpalīdz samazināt pamatinfl āciju, kas ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju un, ja tā būtu pastāvīga, varētu izraisīt konkurētspējas zudumu, kā arī jāpalīdz stiprināt ārējo pozīciju.

(21) Slovākijas nodokļu sistēmai nāktu par labu nodokļu struktūra, kas lielākā mērā sekmē izaugsmi nolūkā veicināt dalību darba tirgū, vienlaikus veicinot vides aizsardzību un fiskālo stabilitāti un uzlabojot taisnīgumu. Patlaban darbaspēka ienākuma nodokļi (izteikti procentos no kopējiem nodokļiem) ir piektie augstākie Savienībā, proti, 52,4 %. Slovākijā ir salīdzinoši liels nodokļu ķīlis attiecībā uz personām ar zemākiem ienākumiem, kas situācijā, kad darbaspēka ienākuma nodokļi ir mazāk progresīvi nekā vidēji Savienībā, attur no dalības darba tirgū. Publiskos ieņēmumus un darba apstākļus negatīvi ietekmē lielās atšķirības starp nodokļiem, sociālajām iemaksām un ar nodokļiem nesaistītajiem obligātajiem maksājumiem, kas tiek piemēroti darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām, kā rezultātā Slovākijā ir konstatējams vislielākais pašnodarbināto personu īpatsvars Savienībā ar ekonomiskās atkarības iezīmēm. Ieņēmumi no regulārajiem īpašuma nodokļiem Slovākijā ir mazāki par atbilstošajiem ieņēmumiem Savienībā, proti, tie sasniedz tikai 0,4 % no IKP salīdzinājumā ar Savienības vidējo rādītāju, kas ir 1 %. Šīs atšķirības iemesls ir Slovākijas platībatkarīgā nodokļu sistēma, saskaņā ar kuru nodokļus aprēķina, balstoties uz īpašuma lielumu, nevis tirgus vērtību, kā rezultātā nodokļu ieņēmumi stagnē, savukārt mājokļu cenas pēdējos gados ir pieaugušas. Vides nodokļu jomā Slovākijas rādītāji 2022. gadā bija ļoti labi un pārsniedza Savienības vidējo rādītāju šajā jomā – gan attiecībā pret IKP, gan mērot pēc šo nodokļu īpatsvara no visiem nodokļiem. Tomēr tas galvenokārt bija saistīts ar stabiliem enerģijas nodokļu ieņēmumiem, kam par iemeslu bija ievērojamā nodokļu bāze. Turpretī ieņēmumi no transporta, piesārņojuma un resursu nodokļiem bija mazāki par Savienības vidējo rādītāju, kas liecina par potenciālu pastiprināt principa "piesārņotājs maksā" piemērošanu. Neraugoties uz būtiskiem uzlabojumiem pēdējos gados, PVN saistību neizpilde vēl aizvien pārsniedz Savienības vidējo rādītāju. Tomēr 2010.–2021. gadā Slovākijai bija izdevies ievērojami samazināt šo neizpildi, kam par iemeslu bija kopš 2014. gada ieviestā obligātā paziņošana par visiem darījumiem iekšzemē un Savienības iekšienē un tas, ka tiek plašāk piemērota apgrieztās maksāšanas sistēma. Rīcība, kuras mērķis ir racionalizēt nodokļu, sociālo iemaksu un ar nodokļiem nesaistītu obligāto maksājumu sistēmas, kā arī pasākumi administratīvo un atbilstības nodrošināšanas izmaksu samazināšanai var palielināt publiskos ieņēmumus un atbalstīt fiskālo stabilitāti. Slovākija pēdējos gados ir pieņēmusi vairākus vispārējus pasākumus, kuri, iespējams, varētu negatīvi ietekmēt, piemēram, īpašuma cenas un cenu konkurenci, kas arī izraisītu resursu netaisnīgu sadali. Turklāt tas, ka budžeta procesā pietiekamā mērā netiek īstenotas esošās izdevumu pārskatīšanas, neļauj panākt apzinātos ietaupījumus, kas varētu nākt par labu publiskajām finansēm. Turklāt turpmāki uzlabojumi nodokļu administrēšanas digitalizācijā, jo īpaši

([18]) Šī ietekme tiek noteikta kā vispārējās valdības primāro izdevumu izmaiņas, atskaitot i) diskrecionāro ieņēmumu pasākumu izmaiņu ietekmi uz budžetu, ii) vienreizējos izdevumus, iii) cikliskā bezdarba izdevumus un iv) no mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, attiecībā pret nominālā IKP potenciālā pieauguma vidēja termiņa (desmit gadu) vidējo rādītāju, izsakot kā attiecību pret nominālo IKP.

elektronisko rēķinu izrakstīšanas un iepriekš aizpildītu nodokļu deklarāciju jomā, varētu palīdzēt vēl vairāk samazināt nepilnības nodokļu sistēmā, atvieglot nodokļu saistību izpildi un samazināt ar to saistītās izmaksas.

(22) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka minētās reformas un investīcijas palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Šajā īsajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Slovākijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Slovākijai ir svarīgi turpināt reformu īstenošanu un paātrināt investīcijas, novēršot attiecīgās problēmas un vienlaikus nodrošinot efektīvu pārvaldību un ievērojamu administratīvo kapacitāti. Slovākija saskaras ar dažādiem šķēršļiem, kas kavē atveseļošanas un noturības plāna sekmīgu īstenošanu, un pastāv risks, ka vairāki lieli investīciju projekti netiks īstenoti. Investīciju īstenošana kļūst lēnāka it īpaši tādās jomās kā veselības aprūpe, ēku renovācija, rūpniecības dekarbonizācija, dabas aizsardzība un ūdens resursu apsaimniekošana. Arī dažas patlaban īstenotās reformas nevirzās uz priekšu, kā plānots, piemēram, ainavu plānošanas jomā, un var saskarties ar turpmākiem šķēršļiem. Sarežģītu reformu un investīciju īstenošanas nolūkos Slovākijas publiskajai pārvaldei kaitē strukturāli zema efektivitāte un administratīvo spēju trūkums dažādos valdības līmeņos. Citi šķēršļi, kuri ir jānovērš, ir saistīti, piemēram, ar publisko iepirkumu un ilgstošām atļauju piešķiršanas procedūrām, kas izraisa ievērojamu kavēšanos. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(23) Gatavojot kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatu, Slovākijai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/1060 ([19]) 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata programma, ko atbalsta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+), Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), cita starpā, ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz minētā pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā Savienības finansējuma galīgā piešķiršana. Slovākijai ir progress kohēzijas politikas programmu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, taču starp galvaspilsētas reģionu un pārējiem reģioniem joprojām pastāv būtiskas atšķirības ekonomiskajā un sociālajā attīstībā. Ļoti svarīgi ir paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu un turpināt īstenot programmās noteiktās prioritātes, kas joprojām ir aktuālas. Īpaši svarīgi ir stiprināt vietējo, reģionālo un valsts līmeņa iestāžu administratīvās spējas un uzlabot partnerību un līdzatbildību, tostarp lielākā mērā iesaistot pilsoniskās sabiedrības interešu pārstāvjus. Joprojām būs jāpieliek pūles, lai stiprinātu marginalizētu romu kopienu sociālo un ekonomisko iekļaušanu, kas panākams, uzlabojot viņu dzīves apstākļus, nodrošinot piekļuvi kvalitatīvai izglītībai un apmācībai bez segregācijas un atbalstot viņu integrāciju darba tirgū. Vienlaikus ir jāpabeidz plānotās investīcijas dzeramā ūdens un notekūdeņu infrastruktūrā. Turklāt zaļās pārkārtošanās īstenošanai ir svarīgas plānotās investīcijas aprites ekonomikā, atkritumu apsaimniekošanā un lielākā sabiedrisko un dzīvojamo ēku energoefektivitātē. Vienlīdz svarīgi vēl aizvien ir panākt lielāku progresu atjaunīgo energoresursu izvēršanā un ekonomikas dekarbonizācijā. Lai cīnītos pret ilgstošu bezdarbu, ir jāstiprina aktīva darba tirgus politika. Šajā sakarā būtiska nozīme ir efektīvām pārkvalifikācijas un pieaugušo izglītības shēmām. Visbeidzot, lai veicinātu dzimumu līdztiesību darba tirgū un sabiedrībā, ļoti svarīgi ir nodrošināt kvalitatīvu un cenas ziņā pieejamu pirmsskolas izglītību un aprūpi bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem.

(24) Kontekstā ar kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatīšanu lielāka uzmanība ir jāpievērš potenciālam palielināt investīcijas dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā, jo īpaši ņemot vērā to, ka iepriekšējā plānošanas periodā minētajā jomā investīcijas nav veiktas. Digitālo tehnoloģiju, dziļo tehnoloģiju inovācijas, tīro un resursefektīvo tehnoloģiju un biotehnoloģijas jomā, lai atbalstītu industriālo pārveidi, Slovākija varētu arī izmantot iniciatīvu

([19]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

"Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma", kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/795 ([20]).

(25) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos Savienības fondos, Slovākija saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar tiesu sistēmu un korupcijas apkarošanas regulējumu, pārredzamības un konkurences trūkumu publiskā iepirkuma procedūrās, darba tirgu, pamatprasmju nepietiekamu apguvi, iekļaušanas trūkumu un zemu uzņemšanas līmeni pirmsskolas izglītībā un aprūpē, kā arī ar pielāgošanos klimata pārmaiņām, dabas resursu saglabāšanu un aprites ekonomikas satvaru.

(26) Nesen veiktās izmaiņas tiesību aktos, jo īpaši grozījumi krimināLkodeksā un Īpašā prokurora biroja likvidēšana, rada nopietnas bažas par tiesu un tiesībaizsardzības sistēmas neatkarību un integritāti Slovākijā. Neieviešot pienācīgus aizsardzības pasākumus, minētās norises var vājināt krimināltiesību sistēmas spējas, kā arī korupcijas apkarošanas efektivitāti, tostarp attiecībā uz atturēšanu saistībā ar augsta līmeņa korupcijas un krāpšanas lietām, šādu lietu izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības par tām. Ir risks, ka šo situāciju vēl vairāk ietekmēs korupcijas apkarošanā specializētās policijas (*NAKA*) plānotā reorganizācija. Turklāt bažas rada arī nesen notikusī vairāku Tieslietu padomes locekļu atlaišana pirms viņu pilnvaru termiņa beigām un tas, ka trūkst aizsardzības pasākumu, ar kuriem tiktu nodrošināta Tieslietu padomes neatkarība. Minētās norises var arī kaitēt Slovākijas uzņēmējdarbības un normatīvajai videi un tādējādi valsts konkurētspējai.

(27) Sadrumstalotā pārvaldības sistēma Slovākijā un vāja koordinācija starp dažādiem publiskās pārvaldes līmeņiem kaitē uzņēmējdarbības videi un it īpaši valsts spējai efektīvi īstenot politiku un investīciju projektus. Turklāt kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu sniegšana un vietējo un reģionālo pašvaldību finansiālā neatkarība kopumā ir vāja. Iepriekš minētais apvienojumā ar paātrinātas likumdošanas procedūru pastāvīgu izmantošanu izraisa tiesiskā regulējuma neprognozējamību. Kaut arī atveseļošanas un noturības plāna mērķis ir vienkāršot publiskā iepirkuma procedūras Slovākijā, vienlaikus joprojām pastāv problēmas, kas saistītas ar pārredzamības un konkurences trūkumu publiskajā iepirkumā. To vēl vairāk ilustrē tas, ka 33 % no publiskā iepirkuma līgumiem 2023. gadā tika piešķirti konkursos, kuros piedalījās tikai viens pretendents. Minēto problēmu dēļ publiskais iepirkums netiek pietiekami un stratēģiski izmantots svarīgu politikas mērķu sasniegšanai, kavējot virzību uz zaļo un digitālo pārkārtošanos un kaitējot Slovākijas spējai uzlabot savu ekonomisko potenciālu. Nesen ierosinātās izmaiņas publiskā iepirkuma regulējumā un jauni tiesību akti par stratēģiskām investīcijām varētu vēl vairāk kaitēt pārredzamībai un konkurencei publiskā iepirkuma jomā un radīt risku, ka tiek samazināti pienācīgi aizsardzības pasākumi, jo īpaši liela mēroga investīciju gadījumā.

(28) Salīdzinoši lielai daļai skolēnu Slovākijā nav minimālā pamatprasmju līmeņa matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs. Rezultāti, kas 2022. gadā ir gūti Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā, liecina par to, ka Slovākija ir viena no valstīm ar vissliktākajiem rādītājiem pamatprasmju jomā, proti, vairāk nekā 30 % skolēnu ir zems sniegums matemātikā un lasīšanā, un ka samazinās skolēnu, kuri ir izcilnieki, īpatsvars, kas kaitē valsts ilgtermiņa inovācijas potenciālam un konkurētspējai. Rezultāti liecina arī par izteiktu izglītības līmeņa atšķirību to skolēnu gadījumā, kuri nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides, tostarp no marginalizētām romu kopienām, proti, 62,6 % no viņiem neapgūst pamatprasmes matemātikā. Tas atbilst plašāka mēroga atšķirībām Slovākijas izglītības sistēmā. Slovākijas atveseļošanas un noturības plānā ir ietverti daudzi pasākumi izglītības jomā, taču tas nav pietiekami mērķtiecīgs, lai palielinātu to bērnu īpatsvaru, kuriem ir pamatprasmes. Pedagogu izglītībai un apmācībai nāktu par labu tas, ja tā lielākā apmērā tiktu koncentrēta uz skolēnu pamatprasmju pilnveidošanas atbalstu. Turklāt skolotāja profesija nav pietiekami pievilcīga, lai novērstu kvalificētu darbinieku trūkumu, un ir iespējas uzlabot skolotāju izglītības un apmācības kvalitāti un palielināt mācīšanas palīgu pieejamību, kā arī uzlabot mācīšanās no līdzbiedriem un mentorēšanas iespējas. Turklāt ir liels potenciāls tam, lai palielinātu bērnu uzņemšanu pirmsskolas izglītībā un aprūpē, paaugstinot pirmsskolas izglītības un aprūpes vietu pieejamību un stimulējot to, ka vecāki šīs vietas izmanto. Kaut arī Slovākijas atveseļošanas un noturības plānā ir paredzēts atbalstīt to bērnu uzņemšanas rādītāja palielināšanu, kuri ir vecāki par 3 gadiem, saskaņā ar *Eurostat* datiem ([21]) 2023. gadā tikai 1 % no visiem bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem, bija uzņemti pirmsskolas izglītībā un aprūpē, kas ir zemākais uzņemšanas rādītājs Savienībā. Dalības palielināšana pirmsskolas izglītībā un aprūpē palīdz labāk sagatavot bērnus vēlākai prasmju apguvei, samazina mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu un veicina vecāku, jo īpaši sieviešu, dalību darba tirgū.

([20]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/795 (2024. gada 29. februāris), ar ko izveido Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (*STEP*) un groza Direktīvu 2003/87/EK un Regulas (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 un (ES) 2021/241 (OV L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

([21]) *EU SILC* apsekojums.

(29) Paredzams, ka Slovākijas neto oglekļa piesaistījumi zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektorā būtiski samazināsies, kas norāda uz to, ka valsts līdz 2030. gadam nesasniegs Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2018/841 ([22]) Slovākijai noteikto mērķrādītāju, proti, - 6 821 kt CO_2 ekvivalenta. Tas ir cieši saistīts ar Slovākijas nepietiekamo klimata risku novērtējumu, kā arī ar problēmām klimata risku informācijas pārvēršanā praktiskos risinājumos. Lai turpmākajos gados pavērstu minēto tendenci pretējā virzienā, būs svarīgi īstenot klimatadaptācijas pasākumus, tostarp dabā balstītus risinājumus, un integrēt tos attiecīgajā valsts politikā ar mērķi pabeigt aizsargātu dabas teritoriju zonēšanu un veicināt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Vienlaikus ir vajadzīga turpmāka politiska rīcība, lai sekmētu pāreju uz aprites ekonomiku. Pastāv risks, ka Slovākija nesasniegs savu 2025. gada mērķrādītāju cieto sadzīves atkritumu jomā, attiecībā uz kuru Slovākija 2020. gadā par 19,2 procentpunktiem joprojām atpalika no 2025. gada mērķrādītāja (55 %), kā arī nesasniegs savu mērķrādītāju iepakojuma atkritumu jomā (2020. gadā Slovākija no 2025. gada mērķrādītāja (65 %) atpalika par 5,3 procentpunktiem) ([23]). Slovākija gūtu labumu no labākas resursu atkritumu apsaimniekošanas ar mērķi samazināt atkritumu apglabāšanu poligonā un palielināt sadzīves un iepakojuma atkritumu atkalizmantošanu, kā arī apritīgu materiālu izmantošanu rūpniecībā un būvniecībā.

(30) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2024. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu 2024. gada Ieteikumu par eurozonu. 1., 2. un 3. ieteikuma īstenošana Slovākijai palīdzēs īstenot 2024. gada Ieteikumā par eurozonu izklāstīto pirmo, otro, trešo, ceturto un piekto ieteikumu.

(31) Ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un tās secinājumu par nelīdzsvarotības pastāvēšanu, ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. un 3. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst nelīdzsvarotību, kas saistīta ar mājokļu tirgu, mājsaimniecību parādu un ārējo pozīciju. 3. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst nelīdzsvarotību, kas saistīta izmaksu konkurētspēju. 1. un 3. ieteikuma īstenošana palīdzēs gan novērst nelīdzsvarotību, gan īstenot 2024. gada ieteikumu par eurozonu saskaņā ar 30. apsvērumu,

AR ŠO IESAKA Slovākijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Ievērojot reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, ierobežot neto izdevumu ([24]) pieaugumu 2025. gadā līdz līmenim, kas vidējā termiņā *inter alia* nodrošina vispārējās valdības budžeta deficīta samazināšanu līdz Līgumā noteiktajai atsauces vērtībai, kura ir 3 % no IKP, un vispārējās valdības parādu saglabāšanu piesardzīgā līmenī. Padarīt nodokļu struktūru efektīvāku, tostarp, samazinot faktorus, kas attur no dalības darba tirgū, un vairāk izmantojot vides un regulārus īpašuma nodokļus. Samazināt dārgus izdevumu pasākumus, tostarp, veicot izdevumu pārskatīšanu. Turpināt stiprināt nodokļu saistību izpildi, tostarp, vēl vairāk digitalizējot nodokļu administrēšanu. Samazināt ar mājsaimniecību parādu saistītos riskus, atbalstot mājokļu piedāvājumu un paplašinot īres tirgu.

2. Nodrošināt efektīvu pārvaldību, stiprināt administratīvās spējas ES līdzekļu pārvaldībai, paātrināt investīcijas un saglabāt dinamiku reformu īstenošanā. Risināt attiecīgās problēmas, lai turpinātu ātru un efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu. Saistībā ar minēto programmu vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, veicot pasākumus, lai labāk apmierinātu vajadzības pēc investīcijām dabas resursu ilgstpējīgas izmantošanas jomā, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.

([22]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/841 (2018. gada 30. maijs) par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 un Lēmumu Nr. 529/2013/ES (OV L 156, 19.6.2018., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj).

([23]) EVA un ETC/CE (2022). Agrīnās brīdināšanas novērtējums par 2025. gada mērķrādītājiem attiecībā uz sadzīves un iepakojuma atkritumiem (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments).

([24]) Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

3. Stiprināt tiesu un korupcijas apkarošanas sistēmas efektivitāti, neatkarību un integritāti, tostarp nodrošinot to, ka tiek ieviesti pienācīgi aizsardzības pasākumi efektīvai augsta līmeņa korupcijas lietu izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tām-. Uzlabot konkurētspēju un ražīgumu, tostarp, nodrošinot pārredzamību un konkurenci publiskā iepirkuma procesos, lai veicinātu labu pārvaldību un uzlabotu publisko izdevumu efektivitāti. Uzlabot pamatprasmju mācīšanu, tostarp to bērnu gadījumā, kuri nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides, piemēram, no marginalizētām romu kopienām, un palielināt cenas ziņā pieejamas un kvalitatīvas pirmsskolas izglītības un aprūpes pieejamību un izmantošanu to bērnu vidū, kas jaunāki par 3 gadiem. Uzlabot resursu atkritumu apsaimniekošanu un palielināt sadzīves un iepakojuma atkritumu atkalizmantošanu, kā arī dabas resursu saglabāšanu, integrējot dabā balstītus risinājumus un pabeidzot aizsargātu dabas teritoriju zonēšanu.

Luksemburgā, 2024. gada 21. oktobrī

Padomes vārdā –

priekšsēdētājs

NAGY I.